

Lausuntoyhteenveto

23.6.2026

VN/35314/2024
VN/35314/2024-TEM-96

Lausuntoyhteenveto ja lausuntopalautteen perusteella tehtyt muutokset: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi siviilipalveluslain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Sisällys

Johdanto	2
Yleisesti	2
Lausuntopalaute luvuittain	3
LUKU 1 Yleiset säännökset (1–5 §)	3
LUKU 2 Siviilipalvelusviranomaiset (6–11 §)	3
LUKU 3 Siviilipalvelusvelvollisuuden alkaminen ja siviilipalveluspaikan määräytyminen (12–17 §) ...	4
LUKU 4 Siviilipalvelushakemuksen käsittely erityisolioissa (18–22 §)	5
LUKU 5 Palveluskelpoisuus, vapauttaminen ja lykkäys siviilipalveluksen suorittamisesta (23–34 §) ..	5
LUKU 6 Siviilipalveluksen suorittaminen ja siviilipalveluksen päättymisen (35–45 §)	5
LUKU 7 Siviilipalvelusvelvollisen ylläpito ja etuudet (46–57 §)	6
LUKU 8 Täydennyspalvelus (58–63 §)	6
LUKU 8 a Kertauspalvelus (63 a-63 e §)	7
LUKU 9 Siviilipalveluksen reservin ja varareservin palvelus poikkeusoloissa (64–67 §)	7
LUKU 11 Siviilipalvelusvelvollisuuden rikkominen (72–86 §)	8
LUKU 12 Siviilipalvelusrekisteri ja tietosuoja (87–94 §)	8
LUKU 14 Erinäiset säännökset (100–104 §)	9
LUKU 15 Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset (105–107 §)	9

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Työ- ja elinkeinoministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

Muut tehdyt muutokset lausuntojen perusteella	10
Muut huomiot	10
LAUSUJAT:	11

Johdanto

Työ- ja elinkeinoministeriö asetti 23 päivänä toukokuuta 2025 työryhmän valmistelemaan siviilipalveluslain muutoksia pääministeri Petteri Orpon hallituksen siviilipalveluslakiin liittyvien hallitusohjelmakirjausten mukaisesti. Työryhmä päätti työnsä 30.4.2026.

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaan hallitus kehittää siviilipalvelusjärjestelmää tarkoituksenmukaisemmaksi parlamentaarisen työryhmän raporttia hyödyntäen ja kytkien palveluksen nykyistä selkeämmin kokonaisturvallisuuden toimintamalliin. Lisäksi hallitus mahdollistaa siviilipalvelushenkilöstön käyttämisen väestönsuojelutehtäviin. Työryhmä valmisti luonnoksen hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi siviilipalveluslain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta.

Esityksestä järjestettiin 13.3.2026-26.4.2026 välisenä aikana kaikille avoin lausuntokierros Lausuntopalvelu.fi -palvelun kautta. Lisäksi lausuntoja pyydettiin erikseen kaikilta ministeriöiltä ja hyvinvointialueilta sekä useilta virastoilta, kunnilta ja järjestöiltä, joihin lain uudistamisen on arvioitu vaikuttavan. Lausunnon antoi yhteensä 48 organisaatiota sekä kahdeksan yksityishenkilöä. Yhdeksässä lausunnossa ilmoitettiin, että lausunnonantajalla ei ole asiassa lausuttavaa.

Lausunnon antoi 23 virastoa, joista seitsemässä ilmoitettiin, että lausunnonantajalla ei ole asiassa lausuttavaa, 10 järjestöä, kahdeksan yksityishenkilöä, seitsemän ministeriötä, joista yhdessä ilmoitettiin, että lausunnonantajalla ei ole asiassa lausuttavaa sekä kuusi hyvinvointialuetta (mukaan lukien HUS-yhtymä ja Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy). Lisäksi lausunnon antoivat Turvallisuuskomitean sihteeristö, Suomen Kuntaliitto ry sekä eduskunnan oikeusasiamies (ei lausuttavaa). Kunnat eivät lausuneet asiasta.

Hallituksen esityksen luonnoksesta annetut lausunnot löytyvät työ- ja elinkeinoministeriön hankesivuilta ja Lausunto.fi -palvelusta.

Yleisesti

Ehdotuksen tavoitteisiin suhtauduttiin pääasiassa myönteisesti ja sen yleisenä vahvuutena pidettiin siviilipalvelusjärjestelmän aiempaa selkeämpää kytkemistä kokonaisturvallisuuden toimintamalliin ja yhteiskunnan varautumiseen. Ehdotuksen nähtiin mahdollistavan myös siviilipalveluksen nykyistä vaikuttavampi hyödyntäminen viranomaisten lakisääteisten tehtävien hoitamisessa erilaisissa poikkeuksellisissa tilanteissa. Toisaalta yksittäiset lausunnonantajat pitivät uudistuksia riskinä vakaumusperustaisuuden heikkenemiselle ja totaali kieltäytyjien määrän kasvamiselle.

Lausunnonantajien myönteinen palaute liittyi erityisesti veloitteeseen huomioida siviilipalvelus valmiussuunnittelussa (10 a §), selkeytettyyn mahdollisuuteen käyttää siviilipalvelusvelvollisia viranomaisia avustavissa tehtävissä (16 a §) sekä salassapitovelvollisuutta koskevaan säännökseen (38 §), joita pidettiin monissa viranomais-, pelastus- ja hyvinvointialue toimijoiden lausunnoissa tärkeinä käytettävyyttä parantavina ja käytännön toimivuutta lisäävinä muutoksina. Palautteessa korostuivat kriittiset huomiot siitä, että vahvistuva varautumiskytkentä (kertauspalvelus ja reservin käyttö poikkeusoloissa) voi joidenkin lausujien näkökulmasta siirtää painopistettä pois vakaumukseen perustuvasta vaihtoehdosta kohti "valmiusreservin" kaltaista roolia, ja että tähän liittyy erilaisia perusoikeus- ja oikeusturvakysymyksiä. Lisäksi lausunnoissa tuotiin esiin toimeenpanoon liittyviä huolia sekä rekistereihin ja tiedonvaihtoon liittyviä täsmällisyyttä, ja tietosuojavaatimuksia.

Lausunnoissa tuotiin esiin jonkin verran sellaisia ehdotuksia, jotka edellyttäisivät asevelvollisuusjärjestelmän kokonaisuudistusta. Tällaiset ehdotukset liittyivät muun muassa siviilipalveluksen keston,

kieltäytymisestä annettaviin rangaistuksiin, naisten osallistumiseen, palveluskelpoisuusmäärittelyyn ja kustannusten korvaamiseen.

Lausuntopalaute luvuittain

LUKU 1 Yleiset säännökset (1–5 §)

Ehdotuksen 1 luvussa lausunnonantajat suhtautuivat pääsääntöisesti myönteisesti siviilipalveluksen roolin vahvistamiseen viranomaisavun, varautumisen ja väestönsuojelun suuntaan (3 §). Toisaalta ehdotettu vahvempi kytkentä kokonaisturvallisuuteen nähtiin yksittäisissä lausunnoissa jännitteiseksi suhteessa siviilipalveluksen luonteeseen vakaumukseen perustuvana vaihtoehtona (Aseistakieltäytyjäliitto ry, yksityishenkilö). Lisäksi sisäministeriön lausunnossa huomautettiin, että osa esitysluonnoksessa mainituista työpalvelujakson tehtävistä edellyttää merkittävää perehtymistä, jota ei ole realistista saavuutta lyhyen koulutusjakson aikana.

Koulutusjakson keston määrittelemistä vähintään viiden ja enintään kahdeksan viikon mittaiseksi (4 §) pidettiin lausunnoissa selkeyttävänä ja kannatettavana. Viiden viikon koulutusjaksoa pidettiin hyödyllisenä erityisesti tarvittavan väestönsuojelu- ja valmiusosaamisen rakentamisessa (erityisesti Turvallisuuksomitean sihteeristö, Suomen Punainen Risti, Keski-Suomen pelastuslaitos).

Lausuntopalautteen perusteella ehdotuksen 1 luvun perusteluita on täsmennetty siten, että on korostettu siviilipalveluksen siviililuonteisuutta. Lisäksi perusteluissa on täsmennetty turvallisuuteen, varautumiseen ja valmiuteen liittyvien tehtävien kuvausta huomioimalla, että tehtävissä edellytettävän osaamisen tulisi olla sellaista, mitä siviilipalvelusta suorittavalla voisi esimerkiksi koulutusjaksolla saadun opetuksen perusteella olla ja että palvelustehtävien osaamisvaatimusten ei tulisi nousta niin korkeiksi, että palveluspaikan saaminen vaikeutuisi.

LUKU 2 Siviilipalvelusviranomaiset (6–11 §)

Luvusta 2 annetussa lausuntopalautteessa erityisesti Siviilipalveluskeskus ja Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue pitivät tärkeänä, että uudistuksessa ei tapahtunut muutoksia palveluspaikkoja koskeviin peruslinjauksiin eikä palveluspaikkojen rajauksiin tullut muuta kuin teknisiä muutoksia (8 §).

Suomen Sadankomitea ry:n mukaan pääesikunnan osallistumisen vähentäminen päätöksentekoon on oikeasuuntainen muutos (9.2 §). Kuitenkin sekä Suomen Sadankomitea ry että Aseistakieltäytyjäliitto ry toteavat lausunnoissaan, että 9 §:n 2 momentin mukaisesta siviilipalveluspaikkahakemusta koskevan lausunnon pyytämisestä Pääesikunnalta tulisi luopua kokonaan.

Luvusta 2 annetussa lausuntopalautteissa kiinnitettiin huomiota erityisesti 10 a §:ssä ehdotettuun velvollisuuden huomioida siviilipalvelus valmiussuunnittelussa. Lausunnonantajat pääsääntöisesti kannattivat ehdotusta (valtiovarainministeriö, Turvallisuuksomitean sihteeristö, Helsingin kaupungin pelastuslaitos, Keski-Suomen pelastuslaitos, Itä-Uudenmaan poliisilaitos, Traficom, Pirkanmaan hyvinvointialue, Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy, Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue) mutta siihen suhtauduttiin myös varauksellisesti (sisäministeriö) ja kriittisesti (Aseistakieltäytyjäliitto ry). Useissa lausunnoissa esitettiin myös täsmennystarpeita (sisäministeriö, valtiovarainministeriö, Turvallisuuksomitean sihteeristö, Pohjois-Savon hyvinvointialue) erityisesti käytännön soveltamisen näkökulmasta.

Erityisesti pelastuslaitokset ja hyvinvointialueet pitivät hyvänä ehdotettua velvollisuutta huomioida siviilipalvelusvelvolliset valmiussuunnittelussa. THL ja HUS-yhtymä korostivat lausunnoissaan, että organisaatiolla tulee itse olla mahdollisuus arvioida, millä tavalla siviilipalvelusvelvollisten hyödyntäminen on tarkoituksenmukaista. Sisäministeriö nosti esiin lausunnossaan viranomaisvaikutukset ja pykälän käytännön soveltamiseen liittyvät mahdolliset haasteet. Lausunnossa huomautettiin, että pykälän kohdalla olisi hyvä arvioida, onko ehdotetusta uudesta velvoitteesta aiheutuva työmäärä oikeassa suhteessa siitä

saavutettavaan hyötyyn. Lisäksi nostettiin esille tarve varata riittävästi aikaa toimeenpanoon sekä mahdollisten siirtymäsäännösten tarpeellisuus.

Sisäministeriö ja valtiovarainministeriö toivat esille tarpeen varmistaa siviilipalveluksen reservin tosiasiallinen käytettävyys valmiussuunnitelmassa varattuihin tehtäviin. Valtiovarainministeriön lausunnon mukaan tämä edellyttäisi jonkinlaista sijoitussuunnitelmaa siviilipalvelusreserville. Lisäksi sisäministeriö huomautti, että ilman ajantasaista tietoa siviilipalvelusvelvollisten osaamisesta valmiussuunnittelu jää yleisluonteiseksi. Valtiovarainministeriön lausunnossa kannatettiin mahdollisuutta siviilipalvelusreserviin kuuluvien henkilöiden kertausharjoituksiin ajantasaisen tietotaidon ylläpitämiseksi.

Osa lausunnonantajista toivoi täsmällisempää velvoittavaa sääntelyä koskien siviilipalvelusvelvollisten hyödyntämistä valmiussuunnittelussa. Turvallisuuskomitean sihteeristö esitti jatkovalmistelussa harkittavaksi, tulisiko 10 a §:n tekstiä tai säännöskohtaisia perusteluja täsmentää niin, että valmiussuunnitelmissa edellytetään vähintään tehtäväkohtaista resurssikartoitusta, hälytysmenettelyjä ja yhteisharjoittelun kuvausta siviilipalvelusvelvollisten osalta.

Ehdotuksen 2 lukuun ehdotettua 10 a §:ää ei muutettu tai poistettu kriittisistä lausunnoista huolimatta. Pykäläkohtaisia perusteluja selkeytettiin ottaen huomioon, että uusi velvoite koskisi hyvin laajaa joukkoa toimijoita, jotka tekevät valmiussuunnittelua erilaisista lähtökohdista ja joista osaan kohdistuu tarkkaa valmiussuunnittelun muotoa ja määräaikoja koskevaa velvoittavaa sääntelyä.

LUKU 3 Siviilipalvelusvelvollisuuden alkaminen ja siviilipalveluspaikan määräytyminen (12–17 §)

Ehdotuksen 3 luvussa erityisesti hyvinvointialueet kannattivat lausunnoissaan sitä, että siviilipalvelusvelvollinen voisi suorittaa työpalvelun omassa organisaatiossaan, mutta eri tehtävissä (15.3 §).

Lausunnonantajat pääosin kannattivat siviilipalvelusvelvollisten viranomaisia avustavaan tehtävään määräämistä koskevan sääntelyn tarkentamista (16 a §) (kuten valtiovarainministeriö, Siviilipalveluskeskus, Helsingin kaupungin pelastuslaitos, Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue). Ehdotusta pidettiin selkeyttävänä. Toisaalta toivottiin tarkennusta ehtoihin, joilla palveluksessa olevia voidaan siirtää erityisesti tilanteissa, joissa palvelus on erityisen tärkeää palveluspaikalle (Pirkanmaan hyvinvointialue). Suomen Kuntaliitto ry huomautti myös, että pykälän sanamuodosta ei käy ilmi, voiko pyynnön siviilipalvelusvelvollisten määräämiseksi viranomaista avustavaan tehtävään tehdä myös toisen viranomaisen puolesta. Lisäksi Suomen Sadankomitea ry huomautti, että viranomaisen avustamiseen tai muuten yksipuolisesti sijoituspaikkaan määrääminen poistaa aikaisempia puolustusvaliokunnan lausunnon PuVL 4/1998 vp esittämiä eroja palvelusmuotojen välillä. Aseistakieltäytyjäliitto ry nosti lausunnossaan esille myös vakaumuksensuojaa liittyvän riskin, jos mahdollisuus siirtoon voi tapahtua kuulematta. Lisäksi oikeusministeriö kiinnitti huomiota siihen, että Siviilipalveluskeskuksen rooli vaikuttaisi ehdotuksessa vahvistuvan huomattavasti, kun keskus voisi esimerkiksi tehdä yksilön oikeusasemaan merkittävällä tavalla puuttuvia päätöksiä palveluksen alkamisesta poikkeusoloissa välittömästi.

Ehdotuksen 3 luvussa 14 §:ää muutettiin oikeusministeriön Siviilipalveluskeskuksen roolia koskevan lausuntopalautteen perusteella siten, että poikkeusoloissa valtioneuvosto voisi tehdä päätöksen siitä, että Siviilipalveluskeskus voisi määrätä siviilipalvelusvelvollisia aloittamaan palveluksen normaalia lyhyemmässä määräajassa sen sijaan, että lausuntoversiossa ehdotettiin lyhyemmässä määräajassa määräämistä koskevaa päätösvaltaa Siviilipalveluskeskukselle. Säännöskohtaisia perusteluja selkeytettiin 16 ja 16 a §:n osalta siten, että vaikka säännöksessä mahdollistetaan kuulemisvelvoitteesta poikkeaminen, kuulemisesta olisi mahdollisuuksien mukaan huolehdittava ja Siviilipalveluskeskuksen olisi pyrittävä huolehtimaan siitä, ettei käsillä olevan kriisin kannalta olennaisissa tehtävissä olevia velvollisia siirrettäisi toisiin tehtäviin ja että siviilipalvelusvelvollisen vakaumuksen huomioimisesta on huolehdittava kaikissa oloissa.

LUKU 4 Siviilipalvelushakemuksen käsittely erityisolioissa (18–22 §)

Ehdotuksen luvussa 4 esitettyyn vakaumuksentutkinnan (18–22 §) laajentamiseen koskemaan myös Puolustusvoimien valmiuden kohottamiseen tarkoitettua kertausharjoitusta suhtauduttiin lausunnoissa sekä myönteisesti (erityisesti Puolustusministeriö, Suomen Reserviupseeriliitto ry) että varauksellisesti tai kriittisesti (oikeusministeriö, Ihmisoikeuskeskus, Suomen Sadankomitea ry, Aseistakieltäytyjäliitto ry, Läpinäkyvä Suomi, kaksi yksityishenkilöä). Oikeusministeriö totesi lausunnossaan, että vakaumuksen tutkinnan laajentamiseen tulisi suhtautua pidättyvästi. Lisäksi ministeriö huomautti, että vakaumuksentutkinnan osalta tulisi arvioida tarkemmin, miltä osin ehdotettu muutos rinnastuu muihin siviilipalveluslain 13 §:n 3 momentin erityisolioihin sekä selkeämmin täsmentää, rinnastuuko asevelvollisuuslain 32 §:n 3 momentin kertausharjoitus muihin ”erityisolioihin”, joihin vakaumuksen tutkinta on aikaisemman sääntelyn perusteella sidottu. Ihmisoikeuskeskus kiinnitti lausunnossaan huomiota sotilasedustukseen vakaumuksentutkintalautakunnassa viitaten YK:n huomioihin aiheesta. Vakaumuksentutkinnan laajentamisen todettiin edellyttävän vielä tarkempaa arviointia. Lisäksi muutamissa lausunnoissa esitettiin sotilasjäsenestä luopumista tai koko vakaumuksentutkinnan lakkauttamista (Suomen Sadankomitea ry, Aseistakieltäytyjäliitto ry). Esille nostettiin myös huoli, että vakaumuksentutkinta saattaa vaikuttaa yksilön vakaumuksensuojaan tai mielipiteen ilmaisuun liittyvään vapauteen (Läpinäkyvä Suomi). Toisaalta pidettiin hyvänä, että ehdotetun 20 §:n ehdotetun muotoilun mukaan lautakunnassa tulee olla erikseen sekä uskonnollisiin vakaumuksiin että eettisiin vakaumuksiin perehtynyt jäsen (Siviilipalveluskeskus, Aseistakieltäytyjäliitto ry).

Ehdotetun 4 luvun osalta tarkennettiin säätämisjärjestysjaksoon sisältyvää arviointia vakaumuksentutkimamenettelyn laajentamisesta. Huolimatta siitä, että lausuntopalautteessa esitettiin kritiikkiä sitä kohtaan, että vakaumuksentutkintalautakuntaan kuuluu sotilasjäsen, sotilasjäsenä ei kuitenkaan poistettu vakaumuksentutkintalautakunnan kokoonpanosta. Aseistakieltäytymiseen liittyvän kansainvälisten sopimusten tulkintakäytännön mukaan yksittäinen sotilasjäsen siviilipalvelukseen hakeutuneiden vakaumuksen luonnetta selvittävässä toimielimessä ei muodostu ongelmaksi vaan olennaista on se, että toimielimessä on siviiliedustajien enemmistö ja että toimielin on riippumaton eikä siten ole esimerkiksi sotilaallisen määräys- tai ohjausvallan piirissä.

LUKU 5 Palveluskelpoisuus, vapauttaminen ja lykkäys siviilipalveluksen suorittamisesta (23–34 §)

Ehdotetusta luvusta 5 annettiin lausunnoissa muutamia yksittäisiä huomiota sekä teknisiä korjausehdotuksia. Ehdotettua 33 a §:ää, koskien lykkäyksen keskeyttämistä poikkeusoloissa, Pirkanmaan hyvinvointialue piti hyvinvointialueen varautumisen näkökulmasta oikeana ja perusteltuna. Toisaalta Aseistakieltäytyjäliitto ry piti ehdotettua 33 a §:ää uutena, heikosti perusteltuna kuormituksena siviilipalvelusvelvolliselle. Lisäksi 33 a §:ään liittyy oikeusministeriön eri yhteydessä tekemä huomio Siviilipalveluskeskuksen roolin vahvistumisesta.

Oikeusministeriön lausunnon perusteella 33 a §:ää muutettiin siten, että valtioneuvosto voisi poikkeusoloissa tehdä päätöksen siitä, että Siviilipalveluskeskus voisi keskeyttää myöntämänsä lykkäyksen.

LUKU 6 Siviilipalveluksen suorittaminen ja siviilipalveluksen päätyminen (35–45 §)

Luvussa 6 ehdotettuun virkavastuuseen sekä salassapitoon (38 §) liittyvät säännökset saivat useita huomioita lausunnoissa. Erityisesti sisäministeriön, hyvinvointialueiden, pelastuslaitosten ja poliisilaitosten lausunnoissa virkavastuuseen sekä salassapitoon liittyviä säännöksiä pidettiin kannatettavina sekä keskeisinä parannuksina. Sisäministeriö totesi lausunnossaan, että vaitiolovelvollisuus (38.2 §) parantaisi siviilipalvelusvelvollisten käytettävyyttä. Suomen Sadankomitea ry nosti esille lausunnossaan, että

vaitiolovelvollisuus saattaa aiheuttaa epäselvyyttä ja esitti, että lakiin kirjauksen sijasta olisi hyvä harkita tehtäväkohtaisten erityispiirteiden huomioimista palveluspaikkojen tasolla.

Oikeusministeriö huomautti lausunnossaan, että virkavastuuta koskevaa säännöstä (38.3 §) tulisi arvioida uudelleen, pyrkiä yleisempään muotoiluun ja huolehtia siitä, että virkavastuuta ei laajennettaisi palvelustehtäviin, jotka eivät kuulu virkavastuun piiriin. Lisäksi valtioneuvoston oikeuskansleri nosti esille tarkempien perusteluiden tarpeen virkavastuuseen liittyen. Sisäministeriö piti lausunnossaan rikosoikeudellista virkavastuuta ja vahingonkorvausvastuuta kannatettavana, sillä sisäministeriön näkemyksen mukaan se parantaisi siviilipalvelusvelvollisten käytettävyyttä. Lisäksi sisäministeriö kannatti lausunnossaan 38.3 §:ään sisältyvää säännöstä, jonka mukaan siviilipalvelusvelvolliseen sovellettaisiin rikoslain 40 luvussa säänneltyä virkavastuusta koko laajuudessaan hänen suorittaessaan sellaisia 1 momentissa tarkoitettuja, siviilipalveluslain nojalla hänelle määrättyjä palvelustehtäviä, joihin sisältyy julkisen vallan käyttöä. Toisaalta sisäministeriön lausunnossa nostettiin esille, että siviilipalvelusvelvolliset eivät pääsääntöisesti käytä palvelustehtävissään julkista valtaa.

Suomen Sadankomitea ry sekä Aseistakieltäytyjäliitto ry huomauttivat lausunnoissaan, että 39 §:ään ehdotettu muutos säännöllisen työajan poistamisesta koulutusjaksolta saattaa vaikuttaa siviilipalveluksen kokonaisrasittavuuteen, joka tulisi ottaa huomioon. Siviilipalveluskeskus toivoi lausunnossaan selkeitä linjauksia tuntimäärärajoituksen poistumisen johdosta sekä tarkempia perusteluita muutoksen tavoitteista sekä käytännön vaikutuksista.

Lausuntopalautteen huomioiden johdosta virkavastuuta koskeva 38 §:n 3 momentti poistettiin ehdotuksesta. Vaikka virkavastuuta on sekä perusvalmisteluvaiheessa että lausunnoissa pidetty jossain määrin tarpeellisenä, jatkovalmistelussa todettiin, ettei virkavastuusta ja niistä siviilipalvelusvelvollisten tehtävistä, joissa sitä edellytettäisiin, pystytä säätämään riittävän täsmällisesti ja tarkkarajaisesti. Ehdotettua 39 §:ää ei jatkovalmistelussa muutettu, koska koulutusjakson viikkotuntimäärää ei olisi tarkoitus systemaattisesti kasvattaa vaan lähinnä mahdollistaa yksittäiset tilanteet, joissa pidempi koulutuspäivä mahdollistaisi koulutuksellisten tavoitteiden mielekkään toteutumisen.

LUKU 7 Siviilipalvelusvelvollisen ylläpito ja etuudet (46–57 §)

Luvussa 7 säädettävät siviilipalvelusvelvollisen ylläpitoa ja etuutta koskevat ehdotetut muutokset saivat pääosin lausunnossa myönteisen vastaanoton (esimerkiksi Siviilipalveluskeskus, Keski-Suomen pelastuslaitos, Suomen Kuntaliitto ry, Aseistakieltäytyjäliitto ry, Hyvinvointialueyhtiö Hyvl Oy, Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue). Majoituskorvauksen (47 §) ja ruokarahan (48 §) suuruuden siirtämistä valtioneuvoston asetuksella säädettäväksi puollettiin. Traficom ehdotti lausunnossaan siviilipalveluspaikan velvollisuutta osoittaa majoitus siviilipalvelusvelvolliselle ja päivärahojen maksamisen keskitettäisiin pois siviilipalveluspaikoilta. Aseistakieltäytyjäliitto ry:n lausunnon mukaan lakiin tulisi kirjata vähimmäistasot majoituskorvauksesta sekä ruokarahasta ja asettaa ne nykyistä korkeammaksi.

Aseistakieltäytyjäliitto ry kannatti lausunnossaan ehdotettua muutosta palveluspaikan hakemiseen liittyvien matkojen korvaamiseen (52 §) ja valtiovarainministeriö nosti esille terminologian selkeyttämisen matkojen korvaamista koskevissa 52 ja 53 §:ssä.

Lausuntojen perusteella 52 §:n terminologiaa ja perusteluita selkeytettiin hieman.

LUKU 8 Täydennyspalvelus (58–63 §)

Luvussa 8 ehdotettua täydennyspalveluksen suorittamista viranomaista avustavissa tehtävissä kannattivat Suomen Kuntaliitto ry ja Pirkanmaan hyvinvointialue lausunnoissaan. Lisäksi 59 §:ään liittyy oikeusministeriön eri yhteydessä tekemä huomio Siviilipalveluskeskuksen roolin vahvistumisesta.

Oikeusministeriön lausunnon perusteella 59 §:ää muutettiin siten, että valtioneuvosto voisi poikkeusoloissa tehdä päätöksen siitä, että Siviilipalveluskeskus voisi määrätä täydennyspalveluksen alkamaan välittömästi.

LUKU 8 a Kertauspalvelus (63 a-63 e §)

Ehdotetun 8 a luvun kertauspalvelukseen lausunnoissa suhtauduttiin pääosin myönteisesti (Keski-Suomen pelastuslaitos, Pirkanmaan hyvinvointialue, Pohjois-Savon hyvinvointialue), mutta siihen esitettiin myös täsmennystarpeita. Oikeusministeriön ja valtioneuvoston oikeuskanslerin lausunnossa esitettiin täsmennystarpeita siihen, ketä kertauspalvelus voisi ensisijaisesti koskea ja kuka voi tietyissä tilanteissa päättää kertausharjoituksen alkamisesta välittömästi (63 b § 3 momentti). Lisäksi huomautettiin tarpeesta selvittää 8 a luvun sekä ehdotetun 9 luvun 64 §:n (siviilipalveluksen reservin palvelus suuronnettumuksissa ja muissa vastaavissa poikkeusoloissa) suhdetta sekä 63 c §:n ja 63 d §:n 1 momentin perusteluiden täsmentämisestä, koskien kertauspalvelusmääräyksen peruuttamista sekä vapautusta kertauspalveluksesta. Valtioneuvoston oikeuskanslerin lausunnon mukaan olisi tarpeellista arvioida kertauspalveluksen suhdetta ylimääräiseen palvelukseen. Lisäksi valtioneuvoston oikeuskansleri nosti esiin tarpeen arvioida muutoksia perustuslaillisesta näkökulmasta.

Suomen Sadankomitea ry nosti lausunnossaan esille, että kertauspalvelukseen liittyvä sääntely vähentäisi palvelusmuotojen välisiä eroja. Lisäksi Aseistakieltäytyjäliitto ry:n lausunnon mukaan kertauspalvelus lisää siviilipalveluksen kokonaisrasittavuutta, eikä sille ole näytetty konkreettista tarvetta.

Uutta 8 a lukua muokattiin oikeusministeriön ja valtioneuvoston oikeuskanslerin lausuntojen perusteella merkittävästi sekä säännösten että perusteluiden osalta. Säännösehdoituksista poistettiin mahdollisuus määrätä kertauspalvelus suoritettavaksi viranomaisia avustavissa tehtävissä samoin kuin mahdollisuus määrätä kertauspalvelus alkamaan tavanomaisesta poikkeavassa määräajassa, jopa välittömästi. Lisäksi poistettiin säännös, joka koski kertauspalvelukseen määräämistä poikkeusoloissa. Poikkeusoloissa sovellettaisiin 9 luvun säännöksiä.

LUKU 9 Siviilipalveluksen reservin ja varareservin palvelus poikkeusoloissa (64–67 §)

Ehdotuksen lukua 9 koskien lausunnoissa esitettiin useita huomioita. Erityisesti lausunnoissa kiinnitettiin huomioita ehdotettuun 64 §:ään koskien siviilipalveluksen reservin palvelusta suuronnettumuksissa ja muissa vastaavissa poikkeusoloissa sekä 65 §:ään koskien siviilipalveluksen reservin ja varareservin palvelusta sotilaallisissa poikkeusoloissa. Tasavallan presidentin kanslia piti ehdotettujen 64 ja 65 §:n muotoilua kannatettavana muilta osin, mutta esitti, että maanpuolustuksen johtamisen johdonmukaisuuden säilyttämiseksi siviilipalveluksen reserviä koskevat päätökset tekisi tasavallan presidentti, kuten voimassa olevassa laissa. Oikeusministeriö nosti lausunnossaan esille, että ehdotetun 64 §:n henkilöryhmän laajuutta olisi syytä rajata perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntö huomioiden. Lisäksi ehdotetun 64 §:n perusteluiden olisi tietyiltä osin tarpeellista ilmetä myös itse pykälätekstistä. Myös perusteluihin esitettiin täsmennystarpeita esimerkiksi siitä, ketä ehdotettu 64 § koskee.

Pirkanmaan hyvinvointialue esitti, että ehdotetun 64 §:n 2 momentin vapautusperusteiden kynnyksen, tulisi olla riittävän korkea, jotta reservin käyttö poikkeusoloissa olisi tehokkaasti mahdollista. Lisäksi ehdotettiin, että vapautusperusteista voitaisiin säätää esimerkiksi asetuksella.

Aseistakieltäytyjäliitto ry:n mukaan 64 § on ihmisoikeusnäkökulmasta ongelmallinen. Siviilivarannon käyttötilanteiden erkaantuminen Puolustusvoimien käyttötilanteista saattaisi lisätä siviilipalveluksen rangais-
tuksenomaisuutta. Lisäksi Aseistakieltäytyjäliitto totesi, että 65 §:n mukaiselle siviilipalvelusvelvollisten erilliselle kriisinajan tehtäville ei ole pystytty osoittamaan konkreettista tarvetta. Siviilipalveluksen kytkeminen osaksi valtion sotilaallisten kriisien valmistautumista voi Aseistakieltäytyjäliiton mukaan vaarantaa

siviilipalveluksen aseistakieltäytyjien vakaumukselle sopivana palvelusmuotona. Lisäksi Läpinäkyvä Suomi nosti esille lausunnossaan, että ehdotetut muutokset lisäävät kytkentää poikkeusoloihin liittyviin tehtäviin, joka on liian voimakas muutos vakaumukseen perustuvasta vaihtoehdosta viranomaisen valmiusreserviksi.

Myös 9 lukua muutettiin lausuntojen johdosta merkittävästi. Poikkeusoloissa päätöksenteko palautettiin voimassa olevan lain mukaiseksi, eli tasavallan presidentti voisi valtioneuvoston esityksestä päättää, että Siviilipalveluskeskus voisi määrätä siviilipalveluksen reserviin tai varareserviin kuuluvia palvelukseen. Ehdotusta 64 §:ksi täsmennettiin vastaavilla tehtäviä koskevilla, henkilökuntaa rajaavilla sisällöllisillä rajoituksilla kuin asevelvollisuuslain 79 §:ssä. Luvun perusteluita täsmennettiin muun muassa sodan aikaista palvelusta koskevan päätöksen keston, varareservin palvelukseen määräämistä koskevien erityisten syiden sekä vakaumuksen huomioimisen osalta. Lausuntopalautteesta huolimatta 64 §:stä ei poistettu vapautusperusteita ja siirretty niitä määriteltäväksi asetuksella, koska yksilön oikeuksista ja velvollisuuksista on tärkeää säätää lailla ja myös vastaavaan tilanteeseen tarkoitetuissa asevelvollisuuslain säännöksissä on säädetty vapauttamisen kriteereistä samalla tavoin. Sotilaallisten poikkeusolojen aikaista palvelusta koskevia säännöksiä ei myöskään lausuntopalautteesta huolimatta poistettu laista, koska poikkeusoloissa on oltava mahdollisuus hyödyntää ilmenevän tarpeen mukaisesti erilaisia keinoja yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen jatkuvuuden varmistamiseksi ja maanpuolustusvelvollisuuteen perustuva siviilipalvelus on yksi mahdollinen keino tähän.

LUKU 11 Siviilipalvelusvelvollisuuden rikkominen (72–86 §)

Ehdotuksen 11 luvusta oikeusministeriö nosti esille lausunnossaan, että 73 (täydennyspalvelusvelvollisuuden rikkominen), 73 a (kertauspalvelusvelvollisuuden rikkominen) ja 73 b §:ää (siviilipalveluksen reservin palvelusvelvollisuuden rikkominen) tulisi arvioida kaksoisrangaistavuuden kiellon kannalta. Lisäksi Siviilipalveluskeskus toivoi lausunnoissaan 73 §:n täsmenämistä erityisesti koskien velvollisten uudelleen palvelukseen määräämisen määräaikoihin sekä määräyskertoihin. Poliisihallitus nosti esille lausunnossaan poliisilaitosten noudattavan ns. aluevastuuperiaatetta, jonka mukaan rikoksen esitutkinnan suorittaa lähtökohtaisesti se poliisilaitos, jonka alueella epäilty rikos on tehty. Poliisihallitus ehdotti, että 78 §:ssä säädettäisiin, että rikosilmoitus on tehtävä rikoksen tekopaikan poliisilaitokselle, mutta jos tekopaikkaa ei tiedetä, ilmoituksen voi tehdä joko siviilipalvelusvelvollisen kotipaikan tai Siviilipalveluskeskuksen sijaintipaikkakunnan poliisilaitokselle.

Lausunnoissa esitettiin myös yksittäisiä teknisluontoisempia täsmennyksiä luvun 11 ehdotettuihin lisäyksiin ja muutoksiin. Aseistakieltäytyjäliitto esitti lausunnossaan kriittisiä huomioita siviilipalvelusvelvollisuuden rikkomisesta aiheutuvia rangaistuksia kohtaan. Lausunnossa kiinnitettiin huomiota muun muassa asevelvollisuudesta kieltäytyvien rangaistuksiin sekä siviilipalvelusta suorittavien kurinpitäjärjestelmän portaattomuuteen.

Oikeusministeriön lausunnon johdosta arvioitiin yhteistyössä oikeusministeriön asiantuntijoiden kanssa 11 lukuun sisältyvää voimassa olevaa 73 §:ää sekä ehdotettuja 73 a ja b §:ää kaksoisrangaistavuuden kiellon näkökulmasta. Arvioinnin perusteella lausuntokierroksella olleen version pykäläluonnoksiin ei ollut tarvetta tehdä muutoksia. Kaksoisrangaistavuuden kiellosta huomioitiin säätämisyjärjestysperusteluissa. Lisäksi 78 §:ää muutettiin vastaamaan poliisilaitosten noudattamaa niin sanottua aluevastuuperiaatetta ja tarkennettiin pykälää siten, että paitsi syytteen nostamisen, myös esitutkinnan ja syyteharkinnan suorittamisen edellyksenä olisi Siviilipalveluskeskuksen tekemä rikosilmoitus.

LUKU 12 Siviilipalvelusrekisteri ja tietosuoja (87–94 §)

Oikeusministeriön lausunnossa huomautettiin, että ehdotuksen luvussa 12 siviilipalveluksen rekisteriä ja tietosuojaa koskeviin ehdotettuihin säännöksiin ja perusteluihin olisi tarpeen tehdä täsmennyksiä.

Oikeusministeriö nosti esille, että yleisen 12 luvussa käsiteltävien tiedot ovat yleisen tietosuoja-asetuksen (EU) 2016/679 mukaisia henkilötietoja, jolloin tunnistettavaksi tulee, mihin tietosuoja-asetuksen 6 artiklan mukaiseen oikeusperusteeseen uusien tietojen käsittely perustuu. Lisäksi uusien lisättävien tietojen osalta tuli arvioida, että kuuluvatko ne tietosuoja-asetuksen 9 artiklan erityisten henkilötietojen koskevaan soveltamisalaan.

Oikeusministeriön lausunnossa nostettiin esille täsmennystarpeita koskien 93 §:ään, jossa käsitellään ulkopuolisia tietolähteitä. Lausunnon mukaan pykälässä ehdotetut tiedonsaantioikeudet tulisi sitoa perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaisesti joko välttämättömyyteen tai tarpeellisuuteen, jolloin niistä tulisi säännellä yksilöidymmin.

Opetushallitus huomautti lausunnossaan täsmennystarpeesta 93 §:n 1 momentin 12 kohtaan. Lausunnon mukaan kohdassa tulisi täsmentää, mistä rekisteristä tietoa tarvittaisiin ja että kyseessä on tietojen saaminen Opetushallitukselta. Vaikutusarvioinnissa tulisi huomioida rajapinnan kehittäminen ja vuosittaiset kustannukset.

Reserviläisliitto piti tärkeänä lausunnossaan, että siviilipalvelusrekisterin tietoja yhdenmukaistetaan asevelvollisuusrekisterin kanssa. Lisäksi muutamissa lausunnoissa ehdotettiin viranomaisten tietojärjestelmien tiiviimpää yhteistyötä.

Lausuntojen perusteella 12 luvun siviilipalvelusrekisteriä ja tietosuojaa koskevia säännöksiä ja perusteluita täsmennettiin erityisesti 90 ja 93 §:n osalta. Lisäksi vaikutusten arviointiin lisättiin tietosuojaa ja tiedonhallintaa koskeva osio ja säätämisyjärjestysperusteluihin lisättiin yksityiselämää ja henkilötietojen suojaa koskeva osio.

LUKU 14 Erinäiset säännökset (100–104 §)

Ehdotuksen luvussa 14 ehdotettua mahdollisuutta siirtyä palvelumuodosta toiseen (100 ja 100 a §) pidettiin lausunnoissa yksittäistä kriittistä lausuntoa (Läpinäkyvä Suomi) lukuun ottamatta hyvänä (Puolustusministeriö, Turvallisuuskomitean sihteeristö, Reserviupseeriliitto ry, Reserviläisliitto ry). Yksityishenkilön antamassa lausunnossa nostettiin esille, että vaihtoikkunan siviilipalveluksesta varusmiespalvelukseen tulisi olla pidempi kuin 7 päivää. Sisäministeriö ja poliisihallitus huomauttivat lausunnoissaan, että 103 §:n poliisin virka-apun tulisi rajautua esteiden poistamiseen ja vastarinnan murtamiseen. Lausunnoissa todettiin, että siviilipalvelusvelvollisen etsiminen ja siviilipalvelusmääräyksen toimittamisessa on kyse haastemieslain 3 §:ssä tarkoitetun viranomaisten päätöksen tiedoksi antamisesta.

Aseistakieltäytyjäliitto ry ehdotti lausunnossaan, että 104 §:ään (viranomaisten tiedonantovelvollisuus) kirjattaisiin toimenpiteitä, joilla siviilipalveluksen sisällöstä kertomista kutsuntatilaisuuksissa lisätään.

Lausuntoversion 14 lukuun ei tehty lausuntopalautteen perusteella muutoksia. Virka-apua koskevaa 103 §:ää ei muutettu siten, että siviilipalvelusvelvollisen etsiminen ja määräyksen toimittaminen olisi muutettu virka-apusta haastemieslain nojalla toimitettavaksi tiedonantotehtäväksi. Voimassa olevassa laissa etsiminen ja määräyksen toimittaminen ovat virka-aputehtäviä ja niiden muuttaminen haastemieslain nojalla toimitettavaksi maksulliseksi tiedonantotehtäväksi merkitsisi Siviilipalveluskeskukselle noin 25 000 euron vuosittaisia kustannuksia.

LUKU 15 Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset (105–107 §)

Ehdotuksen luvusta 15 valtioneuvoston oikeuskansleri nosti lausunnossaan esille mahdollisten siirtymäsäännösten tarpeellisuuden arvioinnin. Jatkovalmistelussa arvioitiin siirtymäsäännösten tarvetta ja todettiin tarve siirtymäsäännökselle Opetushallituksen rekisteriä koskevan tiedonsaannin osalta.

Muut tehdyt muutokset lausuntojen perusteella

Mainittujen muutosten lisäksi säännöksiin on tehty useita selkeyttäviä ja täsmentäviä, teknisluonteisempia muutoksia.

Hallituksen esityksen perusteluosaa on myös muokattu ja laajennettu lausunnoista ilmi tulleiden tarpeiden perusteella. Keskeisten ehdotusten yhteyteen on lisätty jakso, jossa kuvataan kokonaisuutena, miten siviilipalvelusta voitaisiin jatkossa hyödyntää viranomaisia avustavissa tehtävissä normaalioloissa, normaaliolojen vakavissa häiriötilanteissa sekä erilaisissa valmiuslain 3 §:ssä tarkoitetuissa poikkeusoloissa. Vaikutusarvointijaksossa on täsmennetty erityisesti koulutusjakson pidentämiseen ehdotetun kertauspalveluksen järjestämiseen liittyvää taloudellisten vaikutusten arviointia. Lisäksi on arvioitu Opetushallituksen opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelun kautta tapahtuvaan tiedonsaantiin liittyviä vaikutuksia ja huomioitu rajapinnan tekniseen kehittämiseen liittyvä siirtymäajan tarve.

Valtioneuvoston oikeuskanslerin lausunnosta johtuen jatkovalmistelussa arvioitiin siirtymäsäännösten tarvetta laajemminkin. Erityisesti pohdittiin, tulisiko uudet siviilipalveluksen reserviin kohdistuvat velvoitteet eli 64 §:ssä tarkoitettu reservin palvelus muissa kuin sotilaallisissa poikkeusoloissa sekä kertauspalvelusta koskevat 8 a luvun säännökset säätää tulemaan voimaan vasta niiden osalta, joiden siviilipalvelushakemus hyväksytään lain voimaantulon jälkeen. Arvioinnissa päädyttiin siihen, ettei ehdotetuissa muutoksissa ole kyseessä sellainen siviilipalvelusvelvollisten asemaan vaikuttava muutos, joka edellyttäisi siirtymä kautta. Uudet velvoitteet vaikuttaisivat yleisesti kaikkiin siviilipalveluksen suorittaneisiin eivätkä ne kohdistu tiettyyn siviilipalvelusvelvollisten joukkoon eriarvoisen aseman aiheuttavalla tavalla. Lisäksi mainitun kaltaiset siirtymäsäännökset aiheuttaisivat sen, että siviilipalveluksen hyödynnettävyys erilaisissa kriisitilanteissa paranisi suhteellisen hitaasti ja pitkällä viiveellä. Kyse on maanpuolustusvelvollisuuden toteuttamisesta ja siihen liittyvät säännökset muuttuvat aika-ajoin tarpeiden muuttuessa. Asevelvollisuuslain muutoksiin on varsin harvoin liittynyt siirtymäsäännöksiä eikä esimerkiksi valmiuden kohottamiseen tarkoitettua kertausharjoituksen lisäämiseen liittynyt siirtymäsäännöstä, vaikka säädettiin sellainen uusi velvoite, jota toteuttamaan voitaisiin tietyissä olosuhteissa määrätä välittömästi.

Muut huomiot

Monissa lausunnoissa tuotiin esille ehdotuksia, jotka edellyttäisivät asevelvollisuusjärjestelmän kokonaisuudistusta tai koskivat muuten yleisemmin siviilipalvelusjärjestelmää tai ehdotusten toimeenpanoa.

Monissa lausunnossa katsottiin, että siviilipalveluksen lyhentäminen tai maltillinen lyhentäminen (Aseistakieltäytyjäliitto ry, Siviilipalveluskeskus, Suomen Sadankomitea ry, Nuorisola ry) voisi olla perusteltua. Myös Ihmisoikeuskeskus piti lausunnossaan valitettavana, että siviilipalveluksen keston sekä totaali kieltäytyjien syyttämiseen ja tuomitsemiseen vankeusrangaistukseen tai elektroniseen valvontaan ei tässä siviilipalveluslain uudistamisessa puututtu.

Itä-Uudenmaan poliisilaitos nosti lausunnossaan esille, että olisi tärkeää varmistaa yhteensopivuus pelastustoimen varautumisjärjestelmien, valmiussuunnitelman ja hyvinvointialueiden vastuujakojen kanssa sekä turvata riittävä toimintapohja siviilipalvelusvelvollisten osoittamiseksi pelastustoimea tukeviin tehtäviin.

Helsingin kaupungin pelastuslaitoksen lausunnossa ehdotettiin, että väestönsuojeluun liittyvien tehtävien osalta siviilipalveluksen rinnalle on luotava järjestelmä, jossa väestönsuojelutehtäviin osoitettavat siviilipalvelusvelvolliset koulutetaan etukäteen tehtäviin, heitä perehdytetään säännöllisesti ja heille on määrätty palveluspaikka kuten reserviläisillekin, sillä kriisin aikana kouluttaminen ei ole mahdollista.

Siviilipalveluskeskus nosti lausunnossaan esille, että on tärkeää, että siviilipalvelus tunnistetaan edelleen vakaumuksen mukaisena palvelusmuotona. Lisäksi Siviilipalveluskeskus toi lausunnossaan esille, että

esityksessä ei käsitellä naisten siviilipalveluksen mahdollisuutta, mutta se kuitenkin liittyy yhdenvertaisuuteen ja tasa-arvoon.

Ahvenanmaan maakuntahallitus totesi lausunnossaan, että siviilipalveluslain uudistaminen kuuluu valtakunnan lainsäädäntövaltaan ja ei sisällä itsehallintolain kanssa ristiriidassa olevia ehdotuksia.

HUS-yhtymä nosti esille lausunnossaan, että valmiussuunnittelussa poikkihallinnollisen yhteistyön kehittäminen Siviilipalveluskeskuksen kanssa olisi tärkeää.

Reserviläisliitto ry:n lausunnossa lakiesitystä pidettiin hyvin valmisteltuna, mutta nostettiin esille kuitenkin epäily, että järjestelmä ei tule toimimaan täysin lakiesityksessä estetyllä tavalla. Lausunnossa ehdotettiin myös, että jos vakaumus aidosti estää sotilaalliseen tai aseelliseen maanpuolustukseen osallistumisen, tulisi sen samalla olla peruste olla myöntämättä aselupia joko määräajaksi tai kokonaan.

Invalidiliiton lausunnossa kysyttiin, voisiko palveluskelpoisuuden määritelmiä ja kriteeristöä tarkastella, jotta jokainen voisi omien kykyjensä mukaan olla osallinen ja palvella isänmaataan.

Nuorisola ry ehdotti lausunnossaan, että kutsunnat voisivat ulottua kaikkia määrätyn ikäluokan henkilöitä koskeviksi sukupuolesta riippumatta.

Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry:n lausunnossa pidettiin ongelmallisena, että kesken varusmiespalveluksen siviilipalvelukseen vaihtavia nuorista ei tule tietoa nuorisotyölle, jolloin heitä ei voida kontaktoida. Nuorisolain (1285/2016) 11 §:n mukaisesti palveluksensa keskeyttävien yksilöinti- ja yhteystiedot ilmoitetaan nuoren kotikunnan etsivään nuorisotyöhön. Lausunnossa todettiin, että Puolustusvoimien tulokunnan mukaan vaihtamisen kohdalla ei ole kyse nuorisolain mukaisesta palveluksen keskeyttämisestä, joten etsivälle nuorisotyölle ei siksi luovuteta automaattisesti varusmiespalveluksesta siviilipalvelukseen vaihtavien nuorten yhteystietoja. Toinen lausunnossa esiin nostettu huomautus koski työpalveluspaikkojen saamisen hankaluutta. Lausunnon mukaan nykyinen siviilipalvelusjärjestelmä vastaa pitkälti avoimia työmarkkinoita. Monilla alueilla työpalveluspaikkoja on ollut tarjolla vain vähän, jos lainkaan, jolloin nuorilta on edellytetty huomattavaa työmatkaa tai muuttamista uudelle paikkakunnalle. Etsivät nuorisotyöntekijät ovat toimineet monen siviilipalvelusvelvollisen tukena, mutta avusta huolimatta kaikille ei löydy palveluspaikkaa. Lausunnossa katsotaan, että palveluspaikkojen tarjontaa koskevaan kysymykseen kaivattaisiin selkeyttäviä ja vahvistavia parannuksia. Lisäksi lausunnossa esitettiin, että vaikutustenarvioinnissa tulisi huomioida totaali kieltäytyjien määrän mahdollinen kasvu, kun siviilipalvelusta korostetaan osana maanpuolustusvelvollisuutta ja sen tehtäväsisällöt kytketään vahvemmin kokonaisturvallisuuteen ja varautumiseen.

Suomen Sadankomitea ry suositteli lausunnossaan, että lakia muutettaisiin vasta uuden tasa-arvoisen asevelvollisuuslain laatimisen yhteydessä.

LAUSUJAT:

Organisaatiot:

1. Itä-Uudenmaan poliisilaitos
2. Keski-Suomen pelastuslaitos
3. Ahvenanmaan maakuntahallitus
4. Poliisihallitus
5. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos (THL)
6. Pirkanmaan hyvinvointialue
7. Pohjois-Savon hyvinvointialue
8. Liikenne- ja viestintävirasto Traficom

9. HUS-Yhtymä
10. Ihmisoikeuskeskus
11. Tasavallan presidentin kanslia
12. Valtiovarainministeriö
13. Valtioneuvoston oikeuskansleri
14. Siviilipalveluskeskus
15. Helsingin kaupungin pelastuslaitos
16. Itä-Uudenmaan pelastuslaitos
17. Opetushallitus
18. Huoltovarmuuskeskus (HVK)
19. Opetus- ja kulttuuriministeriö
20. Oikeusministeriö
21. Lupa ja valvontavirasto
22. Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue
23. Puolustusministeriö
24. Turvallisuuskomitean sihteeristö
25. Sisäministeriö
26. Suomen Punainen Risti
27. Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue
28. Läpinäkyvä Suomi ry
29. Uudenmaan pelastusliitto ry
30. Reserviläisliitto ry
31. Suomen Sadankomitea ry
32. Invalidiliitto ry
33. Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy
34. Nuorisoala ry
35. Into-etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry
36. Suomen kirjastoseura ry
37. Suomen Reserviupseeriliitto ry (RUL)
38. Aseistakieltäytyjäliitto ry
39. Suomen Kuntaliitto ry

Yksityishenkilöt:

- 8 henkilöä

EI LAUSUTTAVAA:

1. Tuomioistuinvirasto
2. Liikenne- ja viestintäministeriö
3. Keskusrikospoliisi
4. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes)
5. Senaatti-kiinteistöt ja Puolustuskiinteistöt
6. Maahanmuuttovirasto

7. Kansaneläkelaitos (Kela)
8. Eduskunnan oikeusasiamies
9. Korkein hallinto-oikeus (KHO)